

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-1>

УДК 336.74

РИНОК КРИПТОАКТИВІВ В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОСТІ

CRYPTOASSET MARKET IN UKRAINE: CURRENT TRENDS

Ерастов Василь Ігоровичкандидат економічних наук,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5230-0273>**Гудзь Генріх Олександрович**кандидат економічних наук,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4931-3350>**Erastov Vasyl, Hudz Henrikh**

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Сучасна економіка стрімко розвиває свою віртуальну сферу, зростає роль цифрових технологій у реальному секторі. Хоча криптоактиви існують тільки у цифровому форматі, вони можуть стати фінансовим інструментом, який сьогодні необхідний суспільству. Розвиток економіки та цифрових технологій призвів до появи нової групи об'єктів, яка називається "віртуальні активи". Криптоактиви – це приклад таких об'єктів, які мають відсутність матеріальної форми та самостійну майнову цінність, що створюється за допомогою інформаційних технологій та блокчейн-системи. На сьогодні, криптоактиви не можна використовувати як офіційні гроші, валюту, платіжний засіб, електронні гроші або цінні папери. Проте все більше компаній використовують їх у своїй діяльності. Торговельні підприємства не мають юридичного зобов'язання приймати криптоактиви як засоби платежу, але їх використання несе ризики, такі як значні цінові коливання та можливість шахрайства. Фізичні та юридичні особи повинні усвідомлювати ці ризики перед здійсненням операцій з криптоактивами. Також, низький рівень освіченості населення у цій сфері становить велику проблему.

Ключові слова: інформаційні технології, цифрові об'єкти, віртуальні об'єкти, криптоактиви, блокчейн.

A characteristic feature of the modern economy is the rapid development of its virtual sphere, the increasing role and penetration of digital technologies into the real sector. As digital currencies become more widespread and acceptable, more entities will consider them as an object for investment or use them as a means of payment. Despite the fact that crypto assets operate in a dimension that is not physical and can only exist in digital format, due to certain features, they can become a financial instrument that modern society desperately needs, opening up new opportunities for businesses and increasing economic activity. The development of the economy and digital technologies has led to the emergence of a new group of objects that can be generalized under the term "virtual assets." The common features of this group are the absence of a physical form, creation through innovative digital (digital, electronic, etc.) technologies, and the independent monetary value of each object that can satisfy the needs of market participants. Within virtual assets, a separate object stands out: crypto assets, which from a technical point of view, are a special digital code or cipher that is the result of special calculations according to a given algorithm in the blockchain system. In Ukraine, the first steps have been taken towards legalizing and improving the regulation of the crypto asset market with the adoption of the Law "On Virtual Assets". It is expected that the law will solve such problems as the absence of legal regulation, taxation mechanisms, guarantees of protection of the property rights of industry participants, as well as control over the circulation of virtual assets and effective mechanisms for attracting foreign investments. Currently, crypto assets cannot be officially used as currency, as the currency and payment instrument of another country, as a currency value, as electronic money, or as securities. However, despite the fact that trading companies cannot legally accept crypto assets as payment, many of them do so as a form of payment, reflecting the potential of crypto assets to become an accepted means of payment in the future.

Keywords: information technology, digital assets, virtual assets, cryptoassets, blockchain.

Постановка проблеми. Сучасна економіка характеризується швидким розвитком її віртуальної сфери та зростанням ролі цифрових технологій у реальному секторі. Завдяки поширенню та прийнятності цифрових активів, все більше суб'єктів розглядають їх як об'єкт для інвестування або практикують їх як засіб платежу.

Цифрові валюти працюють в вимірі, який не є фізичним і можуть існувати лише в цифровому форматі. Однак, завдяки певним своїм особливостям, вони можуть стати фінансовим інструментом, який потребує сучасне суспільство, і відкривають нові можливості для бізнесу та зростає ділова активність. Щороку українці отримують та відправляють криптовалютів більше, ніж на \$8 млрд в грошовому еквіваленті, а обсяг транзакцій із ними за один день становить близько \$150 млн, що перевищує обсяг міжбанківських обмінів у фіатній валюті.

Проте, використання криптовалютів створює виклики для фінансової системи України, оскільки Національний банк України та інші державні регулятори не можуть контролювати їх емісію та обіг. Тому, ринок криптовалютів є предметом великого інтересу для дослідження в сучасних умовах фінансових інновацій у платіжних послугах. Розробка відповідного законодавства та регуляторного середовища може допомогти зменшити ризику, пов'язані з використанням криптовалютів, та забезпечити стійкість фінансової системи України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження поняття "криптовалют" почалося ще в 1980-х роках минулого століття, проте для багатьох воно залишається новим і недостатньо дослідженим. Багато економістів, науковців та вчених, таких як Ю. Лю та О. Цівінські [14], С. Хабер та В. Скотт Сторнетта [12], І. Шнабель та Г. Шін [15] та інші, присвятили свої дослідження історії розвитку та функціонування криптовалютів. Українські економісти, такі як К. Кривенко [2], В. Логойда [3], О. Муравський [4], А. Овчаренко [5], В. Опанасюк [6], О. Тригуб [8], М. Хуторна [13], Т. Яцик [17] та інші, також займаються дослідженням криптовалютів.

Незважаючи на популярність криптовалютів у вузькому колі, вони все більше набувають ваги в економічному середовищі та стають одним з головних активів майбутнього та привабливим об'єктом інвестицій.

Інвестування у криптовалюти довгий час було досить успішним для багатьох людей.

Але зараз стає все більше питань та невпевненості щодо справжньої природи та ролі криптовалютів. Фінансові експерти, стверджують, що у майбутньому світ може стати свідком кризи криптовалютів через велику кількість електроенергії, необхідної для здійснення операцій.

З іншого боку, економіст Євген Невмержицький пояснює, що наразі єдиними дійсними грошима є умовні одиниці, які видавляють центральні банки країн. Він стверджує, що криптовалюти намагаються зайняти ту саму роль, що й звичайні гроші, тобто бути загальним фінансовим посередником, але насправді вони не можуть виконувати функції грошей [9]. Такі висновки спонукають до ретельнішого дослідження криптовалютів та їх ролі в економіці.

Хоча криптовалюти привертають значну увагу вчених, дослідників та правительств, проблема їх функціональної значущості і подальшого розвитку залишається складною і розгалуженою. Наразі багато питань, пов'язаних з можливістю регулювання та використання криптовалютів в інтересах держави, залишаються нерозв'язаними. Відсутність консенсусу між вченими, економістами та урядовими структурами стосовно механізмів легалізації криптовалютів ускладнює їх подальший розвиток.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Поточна ситуація щодо ризиків, які пов'язані зі щоденним військовим життям, невизначена і постійно змінюється, потрібно постійно шукати актуальні інструменти для нагромадження капіталів та їх руху в гуманітарних цілях. Це допоможе фінансовому відновленню та ефективній діяльності господарюючих суб'єктів та держави навіть у воєнний та повоєнний період.

Формулювання цілей статті. Дана стаття націлена на визначення теоретичних та практичних аспектів ролі ринку криптовалютів у сучасному функціонуванні ринку фінансових послуг України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток цифрових технологій призвів до появи нової групи об'єктів, яку можна назвати "віртуальні активи". Ці об'єкти не мають матеріальної форми, створюються за допомогою сучасних інформаційних технологій та мають самостійну майнову цінність, що задовольняє потреби учасників ринку. Криптовалюти – це один з видів віртуальних активів. Це спеціальний цифровий код або шифр, який створюється за допомогою системи

блокчейн, що зберігає дані щодо власників криптоактивів та всіх транзакцій з ними. Назва "криптовалюти" не завжди є вірною, оскільки корінь "валют" вказує на категорію "валюта", а криптоактиви не є валютою за чинним законодавством що спонукає використовувати термін "криптоактиви", який не містить такого протиріччя. [8].

Існує наступна класифікація криптоактивів, яка включає дві основні категорії: класичні криптовалюти та криптотокени. Класичні криптовалюти є платіжними криптоактивами, які створені на власному блокчейні та призначені для широкого використання у віртуальному просторі. Їх головною функцією є обіг та платежі.

Криптотокени, з іншого боку, є одиницями вартості, які створені вже в існуючому блокчейні та приймаються лише в рамках їх конкретного призначення. Вони поділяються на три підкатегорії: платіжні, утилітарні та токенизовані активи. Платіжні токени використовуються для обміну товарів та послуг між учасниками певної системи, але не можуть бути використані за рамками платформи, де вони були створені. Утилітарні токени, зі свого боку, надають цифровий доступ до програми або послуги на базі платформи, що використовує DLT. Токенизовані активи, нарешті, є цифровим аналогом боргових або пайових цінних паперів, деривативів тощо, тобто опосеред-

кують різноманітні зобов'язання та активи.

Важливо зазначити, що класичні криптовалюти та криптотокени мають різні особливості та використовуються в різних цілях. Класичні криптовалюти переважно використовуються як засіб платежу та обігу, тоді як криптотокени можуть мати різноманітні призначення та використовуватись для різних цілей, включаючи доступ до програм та послуг, опосередкування активів та зобов'язань, а також як засіб обігу та часткового нагромадження.

За даними Chainalysis, Україна займає 3 місце в глобальному індексі використання криптоактивів на 2022 рік, з балом 0.694 [10]. Найпопулярніші цифрові активи використовуються в ринках, що розвиваються, для переказу грошей та збереження заощаджень. Україна має високий рівень цифрової обізнаності населення та одну з найбільших спільнот блокчейн-розробників у світі, що дозволило їй зайняти високе місце в рейтингу. Приблизно 6,5 мільйонів українців, або 14,52% від загальної кількості населення, володіють криптоактивами, за даними TripleA (рис. 1) [11].

Переходячи до більш детального опису учасників ринку, який наразі налічує досить велику кількість користувачів та представників бізнесу слід згадати що часто не існує вичерпних списків представників окремих їх груп.

Так надійні біржі, такі як Binance, Coinbase, Kraken, KuCoin, Gate.io, ByBit, Bitfinex, Bitstamp

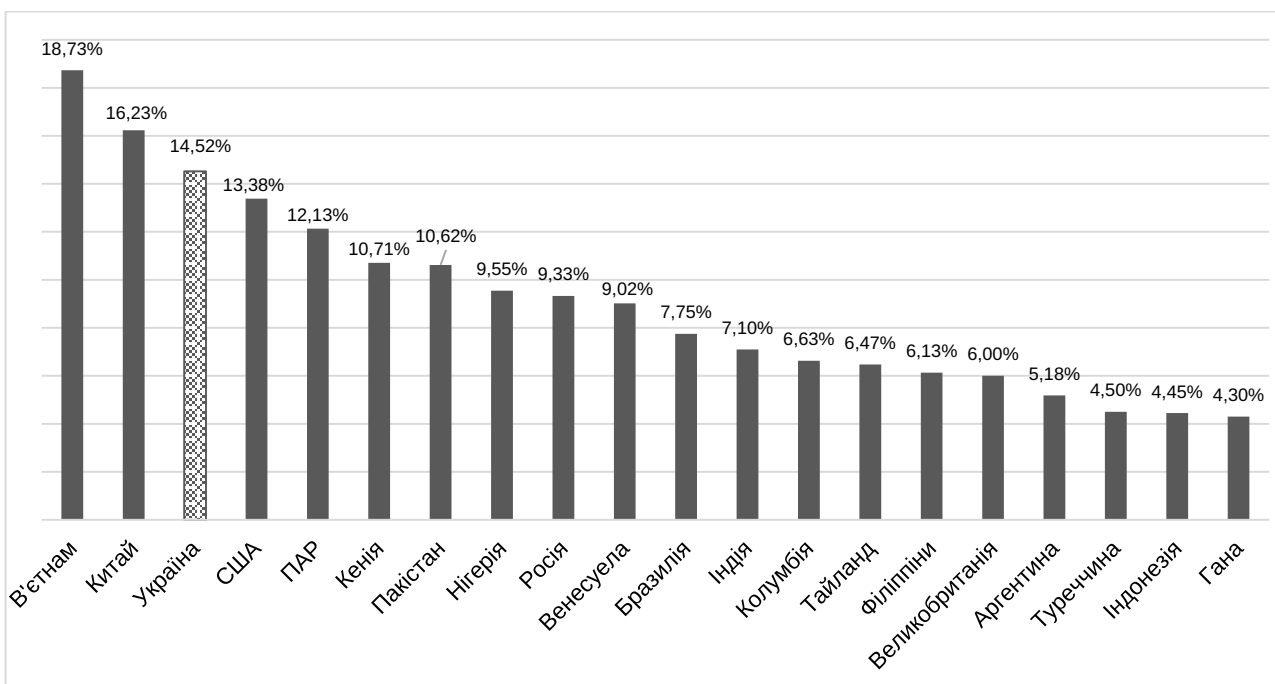

Рис. 1. Відсоток населення, яке володіє криптоактивами

Джерело: складено авторами на основі [11]

та Huobi, є найбільш популярними для обміну криптоактивами станом на 2022 рік [33]. Україна має кілька власних бірж криптоактивів, таких як KUNA, WhiteBIT, BTC TRADE UA та QMALL. Серед них найбільш великою та надійною, з великим асортиментом функцій, є біржа WhiteBIT, яка має найбільший добовий обсяг торгів (табл. 1).

Таблиця 1

Добовий обсяг торгів на основних українських крипто-біржах, в дол. США

№	Біржа	Сума, дол. США
1	WhiteBit	\$424 300 086,45
2	Qmall	\$14 599 913
3	Kuna	\$469 767,17
4	BTC Trade UA	\$10 771,18

Джерело: складено авторами на основі [7; 16]

Крім бірж, на ринку криптоактивів існують також онлайн-обмінники, але їх перелік не є вичерпним.

Інша важлива група учасників ринку криптоактивів – майнери. Оцінити їх частку досить проблематично, оскільки добути криптовалюти одразу стають частиною глобального ринку і не мають географічної прив'язки. Проте, за експертними оцінками, розмір українського сегменту майнінгу може складати 100 млн доларів США і більше.

Висока волатильність багатьох криптоактивів створює певну недовіру серед великих інвесторів, які підходять до них як до ризикованого інструменту інвестування. Тенденція до різких коливань та непередбачуваності на ринку криптоактивів спостерігається з 2017 року. У листопаді 2021 року світовий рівень капіталізації криптоактивів досяг максимального значення 2,875 трлн доларів США, проте станом на листопад 2022 року він склав лише 786 млрд доларів США, що є спадом на 72,66% від максимуму.

Початок повномасштабної війни в Україні прискорив процес прийняття криптовалюти серед населення та на державному рівні. У цьому році з початком бойових дій вперше збір коштів на добровільність приймали в криптовалюті: Мінцифри відкрило криптогаманці для збору коштів на українську армію. Лише за першу добу на їхні адреси надійшло понад 7 млн доларів у криптовалюті. Невдовзі схожі рахунки відкрили й провідні благодійні фонди країни, наприклад «Повернись

живим». Таким чином, за пів року повномасштабної російської агресії загальна сума пожертв у криптовалюті для українців перевищила 135 млн доларів [1].

Цікавим трендом стало те, що деякі творці цифрового мистецтва збирали кошти для України за рахунок продажу NFT – люди створюють артистичні малюнки і продають їх як NFT, а потім відправляють свої пожертви Україні.

Такий підхід до залучення коштів для українців, що постраждали від війни, справді вразив іноземців своєю сучасністю, а сам метод показав свою ефективність.

Незважаючи на те, що за оцінками Національного банку України криптоактиви не є платіжним засобом, український ринок заповнюють все нові сервіси для оплати щоденних розрахунків в криптоформаті. Сьогодні у список українського бізнесу, який впровадив такі розрахунки, входять найрізноманітніші сфери діяльності.

На сьогодні криптоактиви стали невід'ємною частиною економіки і є предметом фінансових відносин. Наприклад, в Україні вже є приклади договорів, які дозволяють обмінювати криптоактиви на нерухомість, платити за товари та послуги криптовалютами і т.д. Тому, ігнорування криптоактивів на законодавчому рівні може заподіяти шкоду, обмежуючи їх розвиток і сприяючи можливостям зловживання учасниками ринку і контролюючими органами.

Висновки. Криптоактив – це термін, який описує більшість застосунків блокчейн технології, і "криптовалюта" є лише одним з них. Основна перевага криптоактивів полягає в їх конфіденційності та безпеці даних власників, незалежності від держави, можливості здійснювати транзакції без територіальних та часових обмежень та низької вартості обслуговування. Це призводить до зростання популярності криптоактивів серед населення. Деякі фахівці пов'язують криптоактиви з відмиванням грошей, тоді як інші вбачають у них можливість для комерційних та фінансових операцій, результат нової технології. Залишається невизначеним, як криптоактиви можуть бути регульовані та яку роль вони можуть грати в інтересах держави.

Ринок криптоактивів зростає все активніше як в Україні, так і по всьому світу, хоча є досить молодим. Україна стала лідером за застосуванням віртуальних активів та має найбільшу в світі блокчейн-спільноту у 2020–2021 роках, що відкриває нові перспек-

тиви для розвитку цього напрямку. Було зауважено, що тенденція до використання криптоактивів в Україні швидко розвивалася через відсутність інших вигідних інструментів інвестування. Крім того, Україна є першою країною в світі, яка змушена проводити діджиталізацію у важких умовах, проте це має свої переваги: завдяки застосуванню криптоактивів, ініційованому державою, було зібрано значну грошову допомогу для української армії в перші місяці війни.

На сьогодні криптоактиви ще не мають офіційного статусу грошових коштів, валюти чи платіжного засобу в будь-якій країні світу,

а також не можуть бути використані як електронні гроші чи цінні папери. Незважаючи на це, все більше компаній вирішують використовувати криптоактиви в своїй роботі, хоча їм це не юридично обов'язково. Однак, освіченість населення в галузі криптоактивів залишається досить низькою, що створює потребу в активному навчанні фінансової грамотності з використанням криптоактивів та захисту від шахраїв. Після того, як Україна зможе визнати криптоактиви реальним засобом обігу та платежу та здійснювати інші функції грошей, активи цього типу зможуть бути використані для відбудови та розвитку країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Київстар. Україна у ТОП-3 з використання криптовалюти. Що це означає для бізнесу | Kyivstar Business Hub. Kyivstar Business Hub. URL: <https://hub.kyivstar.ua/news/ukrayina-u-top-3-z-vykorystannya-kryptovalyuty-shho-cze-oznachaye-dlya-biznesu>.
2. Кривенко К. Криптоактивність. Протиправне заволодіння криптоактивами. *Юридична практика*. 2021. № 35–36.
3. Логйда В. Перспективи врегулювання правового статусу криптовалюти в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2021. Т. 63. С. 152–157.
4. Муравський О. Основні тенденції розвитку ринку криптовалют. 2018. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/34728>.
5. Овчаренко А. Правове регулювання віртуальних активів та криптовалют в Україні: сучасний стан і перспективи. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 4. С. 201–202.
6. Опанасюк В. Розбудова криптоіндустрії України: від практичного досвіду до цифрового лідерства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2022. № 1. С. 209–214.
7. Рейтинг Найпопулярніших Криптовалютних Бірж за Обсягом | CoinMarketCap. CoinMarketCap. URL: <https://coinmarketcap.com/uk/rankings/exchanges>.
8. Тригуб О., Пасевич Д. Міжнародний досвід створення системи регулювання ринку криптоактивів. Регулювання та перспективи ринку криптоактивів : збірник матеріалів наукового форуму КНЕУ ім. Вадима Гетьмана. 2018. С. 86–89.
9. "Це не гроші!" Економіст пояснив, без чого не виживе криптовалюта. OBOZREVATEL NEWS. URL: <https://news.obozrevatel.com/ukr/economics/bez-dolara-nemae-zhittya-ekonomist-dav-prognoz-schodo-rozvitku-kryptovalyuta.htm>.
10. 2022 Global Cryptocurrency Adoption Index – Chainalysis. Chainalysis. URL: <https://blog.chainalysis.com/reports/2022-global-crypto-adoption-index>.
11. Global Cryptocurrency Ownership Data 2023 – TripleA. TripleA. URL: <https://triple-a.io/crypto-ownership-data>.
12. Haber S., Stornetta W. S. Secure names for bit-strings. The 4th ACM conference, Zurich, Switzerland, 1–4 April 1997. New York, New York, USA, 1997. DOI: <https://doi.org/10.1145/266420.266430>.
13. Khutorna M., Zaporozhets S., Tkachenko Y. CENTRAL BANKS' DIGITAL CURRENCIES: WORLD TRENDS AND PROSPECTS IN UKRAINE. 61. 2021. No. 61. P. 123–134. DOI: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2021-61-12>.
14. Liu Y., Tsyvinski A. Risks and returns of cryptocurrency. *SSRN Electronic Journal*. 2018. DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3226952>.
15. Money and Trust: Lessons from the 1620s for Money in the Digital Age. Search eLibrary:: SSRN. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3119402.
16. Qmall is the next generation cryptocurrency exchange. Qmall – The next generation cryptocurrency exchange. URL: <https://qmall.io>.
17. Yatsyk T. Concept of crypto-assets in the financial accounting system. *Young Scientist*. 2019. Vol. 2, no. 66. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-2-66-64>.

REFERENCES:

1. Kyivstar. (2022, 18 October). Ukraina u TOP-3 z vykorystannia kryptovaliuty. Shcho tse oznachaie dlia biznesu [Ukraine is in the TOP-3 for the use of cryptocurrency. What it means for business]. Kyivstar Business Hub. Available at: <https://hub.kyivstar.ua/news/ukrayina-u-top-3-z-vykorystannya-kryptovalyuty-shho-cze-oznachaye-dlya-biznesu>.
2. Kryvenko, K. (2021). Kryptoaktyvnist. Protypravne zavolodinnia kryptoaktyvamy [Cryptoactivity. Illegal possession of crypto-assets]. *Yurydychna Praktyka – Legal Practice*, (35–36).
3. Lohoida, V. (2021). Perspektyvy vrehuliuvannia pravovoho statusu kryptovaliuty v Ukraini [Prospects for regulating the legal status of cryptocurrency in Ukraine]. *Naukovyi Visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. Seriya: Pravo – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: Law*, 63, 152–157.
4. Muravskiy, O. (2018). Osnovni tendentsii rozvytku rynku kryptovaliut [The main trends in the development of the cryptocurrency market]. Available at: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/34728>.
5. Ovcharenko, A. (2020). Pravove rehuliuвання virtualnykh aktyviv ta kryptovaliut v Ukraini: Suchasnyi stan i perspektyvy [Legal regulation of virtual assets and cryptocurrencies in Ukraine: Current state and prospects]. *Yurydychnyi Naukovyi Elektronnyi Zhurnal – Legal Scientific Electronic Journal*, 4, 201–202.
6. Opanasiyk, V. (2022). Rozbudova kryptoindustrii Ukrainy: Vid praktychnoho dosvidu do tsyfrovoho liderstva [Development of Ukraine's crypto industry: From practical experience to digital leadership]. *Visnyk Khmelnytskoho Natsionalnoho Universytetu. Ekonomichni Nauky – Bulletin of the Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, (1), 209–214.
7. Top Cryptocurrency Spot Exchanges. CoinMarketCap. Available at: <https://coinmarketcap.com/uk/rankings/exchanges>.
8. Tryhub, O., & Pasevych, D. (2018). Mizhnarodnyi dosvid stvorennia systemy rehuliuвання rynku kryptoaktyviv [International experience of creating a regulatory system for the crypto-asset market]. *U Rehuliuвання ta perspektyvy rynku kryptoaktyviv: Zbirnyk materialiv naukovo forumu KNEU im. vadyrna hetmana* (p. 86–89).
9. "Tse ne hroshi!" Ekonomist poiasnyv, bez choho ne vyzhyve kryptovaliuta ["This is not money!" The economist explained, without which cryptocurrency cannot survive]. *OBOZREVATEL NEWS*. Available at: <https://news.obozrevatel.com/ukr/economics/bez-dolara-nemae-zhittya-ekonomist-dav-prognoz-schodo-rozvitku-kryptovalyuta.htm>.
10. 2022 Global Cryptocurrency Adoption Index – Chainalysis. Chainalysis. Available at: <https://blog.chainalysis.com/reports/2022-global-crypto-adoption-index>.
11. Global Cryptocurrency Ownership Data 2023 – TripleA. TripleA. Available at: <https://triple-a.io/crypto-ownership-data>.
12. Haber, S., & Stornetta, W. S. (1997). Secure names for bit-strings. *U The 4th ACM conference*. ACM Press. DOI: <https://doi.org/10.1145/266420.266430>.
13. Khutorna, M., Zaporozhets, S., & Tkachenko, Y. (2021). CENTRAL BANKS' DIGITAL CURRENCIES: WORLD TRENDS AND PROSPECTS IN UKRAINE. 61, (61), 123–134. DOI: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2021-61-12>.
14. Liu, Y., & Tsyvinski, A. (2018). Risks and returns of cryptocurrency. *SSRN Electronic Journal*. DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3226952>.
15. Money and Trust: Lessons from the 1620s for Money in the Digital Age. Search eLibrary: SSRN. Available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3119402.
16. Qmall is the next generation cryptocurrency exchange. Qmall – The next generation cryptocurrency exchange. Available at: <https://qmall.io>.
17. Yatsyk, T. (2019). Concept of crypto-assets in the financial accounting system. *Young Scientist*, 2(66). DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-2-66-64>.